

В умовах реформування української економіки виникла проблема пошуку фінансових джерел активізації інноваційної діяльності — прийняття відповідних законів, надання пільг, створення приватного капіталу, стимулювання припливу в науку талановитої молоді, оновлення наукових кадрів через удосконалення системи оплати праці та відродження престижу професії науковця. Це зумовлено тим, що, як свідчать статистичні дані, масштаби інноваційної діяльності в Україні згораються.

Життєздатність економіки будь-якої країни визначається масштабами та якістю накопичення новацій, а саме: нових ідей, технологій, продуктів, управлінських систем, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. Таким чином можна підсумувати, що перехід від адміністративно-командної системи управління науково-технічним прогресом до ринкового регулювання інноваційної діяльності потребує розробки нового інноваційного механізму адекватного ринковим змінам. А під інноваційним механізмом слід розуміти функціональну модель і сукупність методів регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління.

УДК 331.108

А. В. Василук,

к.е.н., доцент, кафедра управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Освіта є невід'ємною та вагомою складовою соціальної реальності, виступаючи в якості одного із соціально-економічних інститутів суспільства, що забезпечують формування, розвиток і використання інтелектуального капіталу; саме тією сферою розвитку суспільства, що здатна забезпечити формування духовно багатого, інтелектуально розвинутого, фізично і психологічно здорового населення, збереження та реалізацію інтелектуального потенціалу, кадрове і наукове забезпечення розвитку пріоритетних високотехнологічних галузей.

У контексті формування інтелектуального потенціалу освіта має практичну і символічну цінність, перша з яких — це цінність отриманих знань, а друга — цінність того соціального статусу, символом якого є диплом. Обидва види цінності характерні як, наприклад, для Стародавнього Китаю, так і для Західного суспільства. Таким чином, цінність освіти і знань — ознака, властива для традиційних та індустріальних суспільств, водночас у сучасному постіндустріальному світі освіта отримує ще й вартість у тому розумінні, що продукти, створені в сфері освіти або у так званому інформаційному секторі, містять у собі елементи створеної знанням вартості [2].

Наслідки трансформаційних процесів останніх років в Україні проявляються в різних формах і здійснюють неоднозначний вплив на систему освіти. В основі негативних тенденцій у вітчизняній системі освіти лежать два фундаментальні чинники: 1) скорочення державного фінансування освіти і недостатній рівень підготовки спеціалістів з окремих спеціальностей, здатних працювати в умовах швидкозмінності вимог ринку, його високої мобільності, гнучкості, інформаційної переважаності, необхідності високого ступеня аналітичності мислення; 2) низький внутрішній попит на робочу силу в знаннємістких галузях, що виробляють товари і послуги [4, с. 226].

Дійсно, за останні два роки намітилася тенденція до зниження державного фінансування сектора освіти. Враховуючи негативну демографічну ситуацію в Україні і відповідно зменшення кількості учнів, зниження видатків на фінансування освіти є виправданим. У 2009 р. видатки на освіту з держбюджету становили 7,3 % від ВВП, у 2010 р. — 7,4 %, а вже в 2011 р. відбулося зниження до 6,55 % і за перше півріччя 2012 р. було витрачено 2,3 % від ВВП. Такі параметри є досить високими порівняно із країнами Європейського Союзу, проте внаслідок низького ВВП середньорічні видатки на одного студента, що навчається за бюджетні кошти в 2010/11 навчальному році, становили близько 2270 євро. Це складає лише 51 % від рівня витрат в Естонії (найменший у ЄС) або 28 % від середнього по ЄС показника.

Близько 40 % державного фінансування припадає на середню освіту, на вищу освіту — 30 %. Саме ці два сектори освіти в основному і «постраждали» від урізання державного фінансування. Кількість шкіл за останні два роки скоротилась з 20,5 тис. до 19,5 тис., а університетів — із 674 до 661 [3].

Також державне фінансування освіти залишається неефективним. Більш ніж 90 % державних коштів йде на поточні ви-

трати, перш за все, заробітні плати й комунальні платежі. На капітальні видатки, тобто купівлю обладнання, комп'ютерів, ремонт будівель, спрямовується не більше 5 % від фінансування.

Питання фінансування освіти в різних країнах вирішується по-своєму, тому збільшення рівня державного фінансування освіти в Україні не вирішить усіх проблем розвитку освітньої сфери, що потребує здійснення диверсифікації джерел і напрямків фінансування освіти, а найголовніше — раціонального організаційного, правового та управлінського забезпечення даного процесу. При цьому варто відмітити, що ВНЗ в Україні досі не можуть самостійно розпоряджатися навіть тими коштами, які самі заробляють, тому говорити про їх фінансову автономію не можна.

Разом з тим, перехід України до масової вищої освіти (чисельність студентів університетів, академій та інститутів з 1993/94 по 2007/08 н.р. збільшилась у 2,85 разу) фактично було профінансовано за рахунок приватних коштів громадян у формі плати за навчання студентів (питома вага коштів фізичних та юридичних осіб у фінансуванні вищої освіти спочатку піднялась з 0 % до 65 % і лише в останні роки скоротилась приблизно до 50 %) [1, с. 29].

Не вирішує проблем фінансування освіти і великий розрив між ринком праці і освіти. Зокрема, роботодавці вважають ВНЗ занадто консервативними та громіздкими для швидкого реагування на зміни в умовах та технологіях праці. Університети розраховують на додаткове фінансування від співпраці з роботодавцями, які, у свою чергу, вважають сплату податків повним виконанням своїх обов'язків з фінансування освіти або розраховують з цього на податкові преференції, які не передбачені законодавством.

Таким чином, в Україні склалась деформована система взаємовідносин держави, корпоративного сектора та громадян в економіці освіти, і вищої освіти зокрема. Держава виявилась неспроможною надати реальну підтримку пріоритетам розвитку освіти, бізнес опанував модель паразитування, користуючись складною ситуацією на ринку праці, а громадяни змушені до виконання, непропорційних до рівня їх доходів, зобов'язань стосовно фінансової підтримки освіти без належного розуміння цього державою. Зазначене формує реальну загрозу подальшому розвитку інтелектуального капіталу країни.

Список літератури

1. Входження національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг, дослідж.: аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; кер. авт. кол. Т. В.Фініков. — К. : Таксон, 2012. — 54 с.
2. *Лифанова Т. Ю.* Образование в постиндустриальном обществе: интеллектуальный капитал / Т. Лифанова. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://samal.kz/civics/docs/42.htm>.
3. *Орлова І.* Реформа освіти в Україні / І. Орлова // Проект «Популярна економіка: моніторинг реформ». — (№ 8) 17 лютого 2013 року. — Місячний Звіт. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.eba.com.ua/static/members_reviews/Case_Study_17_02_2013_UKR.pdf
4. Україна у вимірі економіки знань / За ред. акад НАН України В.М. Гейця. — К.: Основа, 2006. — 592 с.

УДК 336.71

Ю. В. Василен,

аспірант кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Сучасна ситуація в українській ринковій економіці диктує необхідність активізації інвестиційної діяльності, де ключову роль відіграють комерційні банки. Необхідність інвестиційної діяльності комерційних банківобумовлена взаємозалежністю розвитку банківської системи та економіки в цілому. З одного боку, банківські установи зацікавлені в стабільному економічному середовищі, що є необхідною умовою їхньої діяльності, а з іншого — стабільність економічного розвитку багато в чому залежить від високого ступеня надійності банківської системи, її ефективного функціонування.

Вагомий потенціал комерційних банків в активізації інвестиційної діяльності пояснюється можливістю діяти одночасно у двох важливих напрямках — на ринку цінних паперів і на кредитному ринку, які відповідають за перетворення заощаджень в інвестиції. Банки формують свою інвестиційну діяльність залежно